

Pioneres: Carme Clemente Martínez

Carme va néixer i passar la seva infantesa i joventut a Vilafranca del Penedès. Quan va acabar el COU, va fer dos cursos a l'Escola d'Arts Aplicades del Penedès, i després va cursar Belles Arts especialitzant-se en restauració. Pertany a la segona promoció de llicenciats en Belles Arts de la Universitat de Barcelona. Però si els seus orígens són fora de les nostres Terres de l'Ebre, la seva vida professional s'ha forjat i desenvolupat aquí des del 1984.

L'any 1994, a Carme li van demanar d'engegar un taller de restauració a l'Escola d'Art de la Diputació a Tortosa. En això ja va ser pionera, ja que no existia aquesta especialitat a cap escola de la demarcació de Tarragona. Després va aprovar les oposicions de professora de restauració de l'Escola d'Art. Al cap d'un any, va dimidir el llavors director Leonardo Escoda i li van demanar que fos ella la directora. Va acceptar, tot i que per ella va ser un repte, ja que no tenia pràctica en parlar davant la gent i al principi li va suposar un esforç.

Carme va ser la primera dona directora de l'Escola d'Art de la Diputació, entitat que va iniciar la seva activitat docent el 1952. L'escola, que ha tingut diferents ubicacions, ha estat un referent en l'ensenyament artístic i cultural, però fins Carme, no havia tingut mai una dona dirigint-la.

A l'Escola d'Art de Tortosa, el ta-

ller de restauració va tenir molt d'èxit. En primer lloc, perquè no s'havia fet mai, i també perquè s'oferia molta varietat de cursos dedicats a diferents tipologies d'obres: imatges religioses, ceràmica, metalls, pintura, escultura, mobiliari, objectes etnològics, etc. La resposta per part de l'alumnat, va ser tan positiva que es va haver de contractar més professors.

Com a directora va redactar el Pla director del centre. Aquest contemplava tres línies d'actuació: els cursos monogràfics de les diferents especialitats de l'escola; la vessant cultural amb una programació expositiva anual, les exposicions de producció pròpia i els cicles de conferències d'art; i la creació d'uns espais professionals de conservació i restauració adreçats a les entitats.

El 2009, es van realitzar dos projectes acadèmics amb la Universitat Rovira i Virgili. Per primer cop, l'Escola d'Art va impartir dos edicions del postgrau Especialista Universitari en Conservació del Patrimoni Cultural, i també dos edicions del màster oficial Patrimoni Artístic i Cooperació Cultural organitzat pel Departament d'Història de l'Art. Aquell any també es van inaugurar oficialment els tallers de conservació i restauració professionals.

El 2015, Carme es va doctorar en Conservació i Restauració per la Universitat Politècnica de València. Va fer la seva tesi, titulada "L'art de

les colradures sobre or i plata del conjunt retaulístic barroc de la catedral de Tortosa. Estudi dels materials, les tècniques i l'estat de conservació". M'explica que és excepcional que hi hagi set retaules barrocs a la seu tortosina, fet que pensa que no és prou conegut.

Carme va estar 12 anys de directora, fins al 2016, que va cedir el relleu de la direcció a Pili Lanau. Quan va deixar la direcció del centre va continuar com a docent i també fou la responsable tècnica dels tallers professionals de conservació i restauració.

El 2019, els tallers se separen de l'Escola d'Art i esdevenen l'actual Unitat de Conservació i Restauració de Béns Culturals de la Diputació de Tarragona. El 2022, Carme passa a ser la cap d'aquesta unitat, dedicada a donar suport tècnic als municipis per conservar el patrimoni cultural local.

Des de 2003 fins ara, dirigeix la revista *DERestaura*. Una publicació de conservació, restauració i divulgació del patrimoni de les Terres de l'Ebre, Camp de Tarragona i Baix Penedès. Una de les col·laboradores més rellevants fou la nostra estimada Zoraida Burgos, que també va ser alumna seva de restauració.

Carme forma part del Consell Assessor del Museu de Tortosa i és representant de la Diputació com a conservadora restauradora en les comissions territorials de patrimoni de

les Terres de l'Ebre, Tarragona i el Penedès.

També va treballar durant nou anys al Museu de les Terres de l'Ebre com a conservadora-restauradora del fons arqueològic i material etnològic, essent pionera a Catalunya en aquest àmbit. Va ser un gran repte, ja que no hi ha formació específica en conservació i restauració de material etnològic. "Això no ho ensenyen a cap facultat", em comenta. Però em confessa que el tema la va fascinar, ja que es treballa amb objectes amb una gran diversitat de materials i calen molts coneixements per a tractar-los. Tant aquest treball com el pedagògic i docent li van donar molt de bagatge i enriquir molt. Els alumnes, al portar peces molt diferents, l'obligaven a buscar solucions específiques i de vegades complexes.

Reconeix que la seva generació ha tingut que "picar molta pedra, obrint camí per les dones en llocs on no n'hi havia".

En l'actualitat, treballa per la preservació del patrimoni cultural dels municipis de la demarcació de Tarragona. Paral·lelament, també investiga i escriu sobre temes relacionats amb el patrimoni pictòric.

Per Carme, les bases d'una societat han de ser la sanitat, l'educació i el patrimoni. Sense patrimoni no tenim identitat, no som res.

Carme és una apassionada de la seva feina, li agrada ser servidora pù-

Cinta Galiana Llasat
doctora en Ciències de l'Activitat
Física i l'Esport

blica, treballar per la societat i la gent. Però es dol de la manca de consciència i respecte envers el propi patrimoni històric. Creu que és fonamental educar i posar en valor la riquesa que suposa el patrimoni de cada poble. Per això, a la feina, quan acaben les intervencions, en fan difusió i expliquen a la gent el significat i valors de les obres. Els materials i les tècniques que formen part dels béns culturals proporcionen una informació històrica molt valuosa.

Carme és una enamorada de les nostres terres pel seu entorn i el patrimoni tan magnífic que té. L'entristeix que no es cuidi prou. Hi ha molta feina a fer encara. Tot el bagatge i coneixement dels nostres avantpassats no es pot deixar perdre. Tenim el deure de conservar l'herència patrimonial del nostre passat.

Carme, pionera incansable de la conservació del patrimoni, acaba reconeixent que fa moltes coses, però afirma amb alegria que, quan es jubili, encara en farà més!